

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА
ФІЛОСОФСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
кафедра теоретичної і практичної філософії імені професора Й.Б. Шада

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан філософського факультету

Іван КАРПЕНКО

2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи риторики та теорії аргументації

назва навчальної дисципліни

рівень вищої освіти

перший (бакалаврський)

галузі знань

03 гуманітарні науки

спеціальності

033 - філософія

освітньо-професійні програми

філософія

спеціалізація

вид дисципліни

обов'язкова

філософський факультет

2024/2025 навчальний рік

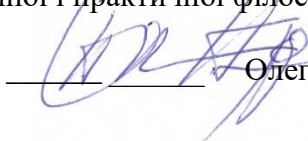
Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою
філософського факультету
“ 21 ” _____ червня _____ 2024 року, протокол № 11

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Наталія ПОПОВА кандидат філософських наук, доцент кафедри теоретичної і практичної
філософії імені професора Й.Б. Шада

Програму схвалено на засіданні кафедри теоретичної і практичної філософії імені
професора Й.Б. Шада
Протокол від “19” червня 2024 року № 15

Завідувач кафедри теоретичної і практичної філософії
імені професора Й.Б. Шада

 Олег ПЕРЕПЕЛИЦЯ

Програму погоджено з гарантом освітньої програми:

Гарант освітньої програми «Філософія» Наталія ПОПОВА

Програму погоджено науково-методичною комісією філософського факультету
Протокол від “19” _____ червня _____ 2024 року № 10

Голова науково-методичної комісії філософського факультету

 Сергій ГОЛІКОВ

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Основи риторики та теорії аргументації” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності (напряму) 033 Філософія спеціалізація _____ освітня програма Філософія

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є

вивчення риторики й придбання знань та засобів обґрунтування, спростування переконань, залежності цих засобів від аудиторії та проблеми, що обговорюються; своєрідність обґрунтування в різних галузях мислення та діяльності як у природних та гуманітарних науках, так і в ідеології, пропаганді, мистецтві і т. ін.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є

Навчити тому, щоб закони винайдення ідей й тезування органічно втілювалися б у доречну мовну форму й були б прикрашені, та гідно й майстерно виголошувалися.

- формування наступних загальних компетентностей:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК2. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК3. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК5. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК7. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК15. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

- формування наступних фахових компетентностей:

ФК3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про розвиток основних філософських ідей, учень та напрямків.

- ФК6. Здатність викладати міркування послідовно, логічно, систематично та аргументовано.
- ФК7. Здатність аналізувати міркування та робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки.
- ФК10. Здатність аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальнонаукової проблематики.
- ФК11. Здатність застосовувати в професійній діяльності знання про засади, розвиток і сучасний стан наукового та гуманітарного знання.
- ФК12. Здатність дотримуватися в професійній діяльності норм інтелектуальної доброчесності.
- ФК13. Здатність брати участь у наукових та прикладних дослідженнях у галузі філософії.
- ФК14. Здатність брати участь в інтелектуальних дискусіях на засадах діалогу, відкритості й толерантності.
- ФК15. Здатність реферування і анотування наукової та філософської літератури (у тому числі іноземною мовою).
- ФК16. Здатність використовувати знання методик організації та здійснення навчального процесу, застосовувати їх у педагогічній діяльності.

Цей курс буде дуже корисним усім, хто хоче підвищити якість і ефективність своєї діяльності:

- фахівцям різного профілю, які хочуть, щоб їхня робота приносила бажані результати, але вони дуже зайняті і їм ніколи розшукувати перлини знання в безоднях спеціальної літератури по риторичі;
- педагогам, які зможуть допомогти своїм учням упоратися з мовними проблемами;
- усім, хто хоче опанувати мистецтвом гарного й грамотного мовлення.

Тому передбачається вивчати:

- види красномовства (академічне красномовство, політичне красномовство, дипломатичне красномовство, культура полеміки у бізнесі);
- теми класичної риторичі:
- «Інвенція» (логос, пафос, етос);
- «Диспозиція» (виклад, теза, аргумент);
- «Елокуція» (тропи, фігури);
- особливості аргументації в умовах ділового письмового спілкування;
- мовленнєвий етикет ведення бесіди, дискусії, діалогу;
- звуковий рівень звучання промови, роль інтонуювання у красномовстві;
- особливості й можливі перешкоди для вдалої комунікації; засоби урахування ситуації й аудиторії під час проведення мовленнєвої діяльності;
- психологію доведення правоти, практичні поради з майстерності застосування оратором полемічних прийомів та риторичних хитрощів;
- проблеми «неориторичі».

1.3. Кількість кредитів – 4.

1.4. Загальна кількість годин – 120.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	
Семестр	
Лекції	
32 год.	10 год.
Практичні, семінарські	
16 год.	4 год.
Лабораторні	
0 год.	0 год.
Самостійна робота	
72 год.	106 год.
Індивідуальні завдання:	
год.	

1.6. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

Внаслідок вивчення програмного матеріалу з риторики студент повинен: бути ознайомленим з основами переконання, різними типами аргументації і їх методологічним значенням.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі мають досягти наступних результатів:

ПРН5. Спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН9. Мати навички написання філософських текстів.

ПРН11. Вміти аналізувати міркування та робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки.

ПРН12. Вміти викладати власні міркування послідовно, логічно, систематично та аргументовано.

ПРН13. Критично оцінювати власну позицію та знання, порівнювати і перевіряти отримані результати.

ПРН14. Уникати симуляцій, плагіату та інших виявів академічної недоброчесності у сфері професійної діяльності або навчання.

ПРН15. Мати навички ведення інтелектуальних дискусій на засадах діалогу, відкритості й толерантності.

ПРН17. Мати навички участі в наукових та прикладних дослідженнях у галузі філософії.

У результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати: найтипівші проблемні ситуації та методи їх розв'язання. Мати уявлення про некоректну аргументацію та засоби її подолання. Володіти мистецтвом спору, вміти обґрунтовувати свою думку та переконувати у своїй правоті інших. Основні поняття та теорії риторики; сучасні підходи до вирішення мовних проблем.

вміти: читати і аналізувати літературу з курсу, виступити перед аудиторією, орієнтуватись в основних риторичних течіях, самостійно орієнтувати свою світоглядну позицію, вести діалог чи полеміку з приводу загальних засад життєдіяльності людини.

2. Виклад змісту навчальної дисципліни

Тема 1. Вступ. Завдання й мета курсу. Ораторське мистецтво та його роль у комунікативних процесах. Історичний розвиток риторики.

Ораторське мистецтво є одним з найдавніших і найвпливовіших інструментів людського спілкування. Здавна воно тісно переплітається з філософією, оскільки обидві дисципліни досліджують людину як мислячу істоту. Філософія прагне знайти відповіді на фундаментальні питання буття, тоді як риторика вивчає закономірності ефективного мовного впливу.

Логіка і риторика, незважаючи на спільне коріння, мають різні фокуси. Якщо логіка зосереджується на аналізі структури мислення, то риторика досліджує, як за допомогою мови переконати співрозмовника. Арістотель влучно зауважив, що логіка оперує розумом, а риторика – уявою. Ораторське мистецтво здатне створювати уявні світи, тоді як логіка прагне до встановлення істини.

Етичний аспект також є невід'ємною частиною риторики. Моральні принципи суспільства визначають, які засоби переконання є допустимими, а які – ні. Як стверджував Платон, риторика може бути великим благом для людства, але лише тоді, коли вона служить шляхетним цілям.

Тема 2. Закони винайдення ідей (інвенція)

Риторика – це наука ефективного досягнення мети. Від ступеня володіння мовленнєвими навичками часто залежить успіх задуманого. Однак до слів необхідно приєднати ще професіоналізм, майстерність і дисциплінованість. Риторика – це наука творча, в основі її лежать закони мислення й мовлення, правила утворення текстів, усного й письмового. Для того, щоб опанувати ораторську майстерність, необхідно досконало володіти мовленнєвими ресурсами й багажем знань. Інвенція (від лат. *Inventio* – винахід, вигадка) – це етап підготовки до промови, на якому розробляється задум, ідея, формуються гіпотези майбутньої промови. На цьому етапі необхідні знання збираються й систематизуються, з усієї маси матеріалу відбираються найбільш необхідні дані, вони й стануть предметом майбутнього повідомлення. Основною метою інвенції є вдалий вибір предмету промови й обсяг висловлення. А також намір правильно розкрити предмет промови настільки, щоб досягти виконання поставленої мети. Розрізняють доводи раціональні і доводи емоційні. Перші поділяються на природні і логічні, а другі – на доводи до пафосу і доводи до етосу. А крім цього ми ще опануємо конкретизатори та проаналізуємо та відмовимося від інтенсифікаторів.

Тема 3. Закони тезування (диспозиція)

Монотонна мова швидко нудить слухачів. Щоб утримати їхню увагу, необхідно створювати в тексті емоційні піки. Кожна думка має своє місце в тексті. Добре організований текст виділяє головні ідеї та підпорядковує їм другорядні.

Текст повинен бути побудований за принципом піраміди: від загального до конкретного, від головного до детального. Виділення головних ідей можна досягти за допомогою різних композиційних прийомів.

Диспозиція – це мистецтво розміщення інформації в тексті. Вона допомагає створити логічну структуру виступу, що забезпечує плавний перехід від однієї думки до іншої. Добре побудована диспозиція робить виступ переконливим і зрозумілим.

Ключові поняття: схема Квінтіліана, конвергенція, зчеплення, градація, обмануте очікування, ампліфікація, шок, маневр.

Тема 4. Доречна мовна форма (елокуція) та прикрашання (елоквенція)

Елокуція (від лат. *eloquor* – висловлююся, викладаю) – третій розділ класичної риторики, де використовуються закони мови для матеріального вираження мовлення. Елокуція є складовою не тільки класичної, але й сучасної риторики (вчення про тропи, стилі й фігури). Підготовчі етапи - інвенція й диспозиція, матеріалізуються мовними засобами в елокуції. У результаті задум, втілений у мові, здобуває нові змістовні, емоційні, оцінні, вольові відтінки основного змісту промови. Якщо перший і другий етапи пройшли успішно й правильно,

тоді мовний матеріал легко лягає на підготовлену структуру. Можливо, при необхідності використання різноманітних фігур мовлення. Такі виходи за межі логічної побудови (зсув логіки – паралогіка) можуть зробити мовлення ефективним й надзвичайно переконливою. Елокуція дає можливість використовувати всі потенційні сили мовного впливу, що інтерпретує логічні й розумові конструкції. На етапі елокуції використовуються функціональні стилі мови. Цей розділ риторики відкриває простір для мовної творчості. Елоквенція – підрозділ елокуції, предметом розгляду в цьому розділі є фігури слова (тропи) і фігури думки (риторичні фігури). У класичній риторичі із часів Горгія за топами закріплена функція прикрашання. Надмірність у використанні тропів свого часу сприяла занепаду риторики в XIX сторіччі, тогочасну майстерність красномовства піддавали критиці за надлишок тропів і беззмістовність. Сьогодні саме елокуція містить основні риторичні прийоми. Найважливіші з них: анафора, епіфора, епанафора, стик, кільце, еліпсис, контекстуальна елізія, гпербатон, парцеляція, парентеза, метафора, перифразис, регресія, оксюморон.

Тема 5. Психологія доведення правоти. Види риторичних стратегем в ораторському мистецтві. Урахування ситуації й аудиторії під час проведення мовленнєвої діяльності. Особливості й можливі перешкоди для вдалої комунікації.

При використанні технік й інструментів нової риторики для захисту, проведенні діалогів і полеміки, дебатів і т. п. необхідно ретельно вивчати невичерпні можливості мови, оперувати окремими словами в їхньому точному значенні й перевіряти ефективність дії різних аргументативних ланцюжків. Риторичні стратегем – це система наступальних комунікативних прийомів, що змушують нас потрапляти до «лабіринту віддзеркалень» думки Іншого з метою «уловити» та попередити його наступні кроки. Ми виділяємо з загальних риторичних стратегем особливий вид – диверсії. Термін «диверсія» у даному випадку має значення: метод, за допомогою якого досягається відхилення від ключової проблеми спору. Таке зіткнення передбачає розробку моделі узгодження позицій, побудову і слідування правилам співвіднесенень доводів. У тому випадку, коли доводів не вистачає, або вони не досягають бажаного результату, можуть бути застосовані риторичні диверсії як спосіб відхилення від розв'язання теми спору. Зрозуміло, що нав'язування власної оцінки, маніпулювання як засіб переконання, майже завжди пов'язана з нестачею аргументів і доводів, що у полеміці намагаються компенсувати за допомогою риторичної диверсії: риторичних гамбітів, створення лабетів (пасток, «сліпів»). Гамбіт (від італійського «зробити підніжку») – початок шахової партії, в якій жертвують фігуру заради досягнення активної позиції. Риторичний гамбіт можна визначити як умовне погодження з опонентом, перейняття його доводів і термінології, формальне перехід/залучення до символічного і мовного поля, що надають можливість створення ілюзії перемоги супротивника. Але цим досягається активна позиція в спорі і можливість рекомбінації поняттєвого поля опонента.

Тема 6. Теорія аргументації. Риторичне конструювання реальності.

Аргументація – це приведення доводів з метою зміни позиції або переконань іншої сторони (аудиторії). Довід, або аргумент, одного або декількох зв'язаних між собою тверджень. Доводи призначені для підтримки тези аргументації – твердження за допомогою якого, адресант намагається переконати аудиторію, зробити її (тезу аргументації) складовою частиною переконань людей. Теорія аргументації досліджує різноманітні способи переконання аудиторії за допомогою мовленнєвого впливу. Теорія аргументації аналізує й пояснює приховані механізми "непомітного мистецтва" мовленнєвого впливу в рамках самих різних комунікативних систем – від наукових доказів до політичної пропаганди, художньої мови й торговельної реклами. Аргументація являє собою мовленнєву дію, що включає систему тверджень, призначених для виправдання або спростування якоїсь думки. Вона спрямована в першу чергу на розум людини, яка здатна, розсудивши, прийняти або відкинути цю думку.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	сп		л	п	лаб	інд	сп
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Ораторське мистецтво та його роль у комунікативних процесах. Історичний розвиток риторики.		2				6						6
Тема 2. Закони винайдення ідей (інвенція)		6	2			8		2	1			10
Тема 3. Закони тезування (диспозиція)		4	2			6		1	1			8
Тема 4. Доречна мовна форма (елокуція) та прикрашання (елоквенція)		8	4			14		4	1			20
Тема 5. Психологія доведення правоти. Види риторичних стратегем. Особливості й можливі перешкоди для вдалої комунікації.		6	4			8		2				10
Тема 6. Теорія аргументації. Риторичне конструювання реальності		6	4			30		1	1			44
Усього годин	120	32	16			72	120	10	4			106
Індивідуальне науково-дослідне завдання												
Усього годин												

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Закони винайдення ідей (інвенція)	2	1
2	Закони тезування (диспозиція)	2	1
3	Доречна мовна форма (елокуція) та прикрашання (елоквенція)	4	1
5	Види риторичних стратегем. Особливості й можливі перешкоди для вдалої комунікації.	4	
6	Риторичне конструювання реальності.	4	1
	Разом	16	4

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Зареєструватися на сайті http://dist.karazin.ua/uk , опанувати матеріал та пройти тест.	42	62
2	Контрольна робота: «Риторичне конструювання реальності» (прикладі на сайті http://dist.karazin.ua/uk)	30	44
	Разом	72	106

6. Індивідуальні завдання

необхідне для систематизації, закріплення і розширення теоретичних і практичних знань, тому воно може бути рекомендовано тільки тим студентам, які вправно виконують програму і мають можливість і бажання підготуватися до студентської конференції.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Для викладення теоретичного матеріалу застосовуються лекційні заняття. Кожна лекція охоплює матеріал певної теми курсу з тим, щоб одержані теоретичні знання студенти могли закріпити шляхом обговорення конкретних питань під час семінарських занять, вирішення проблемних задач, самостійної підготовки доповідей.

У процесі навчання пріоритет надається застосуванню дослідницького методу навчання: викладач ставить перед студентами завдання, і ті вирішують її під час самостійної підготовки до семінарського заняття чи підготовки реферату, висуваючи ідеї, перевіряючи їх, підбираючи для цього необхідні джерела інформації, приклади, матеріали тощо.

Окрім зазначеного вище, застосовуються методи взаємодії викладача та студентів (ділова гра, дискусія, круглий стіл тощо), методи самостійної роботи студентів; способи вирішення пізнавального завдання – емпіричні (засновані на досвіді) і теоретичні (засновані на логічному аналізі) методи.

Відповідність методів навчання та форм оцінювання визначеним результатам навчання за ОПП віддзеркалює табл. 7.1

Таблиця 7.1

Методи навчання та засоби діагностики результатів навчання за освітньою КОМПОНЕНТНОЮ

Шифр ПРН	Результати навчання (відповідно до ОПП)	Методи навчання	Засоби діагностики / форми оцінювання
ПРН5.	Спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.	Лекція; усне опитування; навчальна дискусія (за питаннями практичного заняття); виконання та захист презентації- доповіді; виконання та захист творчого завдання (есе).	Оцінювання усних відповідей здобувачів та виступів під час навчальної дискусії (за питаннями практичного заняття); оцінювання захисту презентації - доповіді та творчого завдання (есе); залікова робота.
ПРН9.	Мати навички написання філософських текстів.	Лекція; усне опитування; навчальна дискусія (за питаннями практичного заняття); виконання та захист презентації- доповіді; виконання та захист творчого завдання (есе), кейси.	Оцінювання усних відповідей здобувачів та виступів під час навчальної дискусії (за питаннями практичного заняття); оцінювання захисту презентації - доповіді та творчого завдання (есе); тестових завдань, розв'язування задач, залікова робота.
ПРН11.	Вміти аналізувати міркування та робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки.	Лекція; усне опитування; навчальна дискусія (за питаннями практичного заняття); виконання та захист презентації- доповіді; виконання та захист творчого завдання (есе), виконання творчих завдань у командах	Оцінювання усних відповідей здобувачів та виступів під час навчальної дискусії (за питаннями практичного заняття); оцінювання захисту презентації - доповіді та творчого завдання (есе); тестових завдань, розв'язування аналітичних задач, залікова робота.
ПРН12.	Вміти викладати власні міркування послідовно, логічно, систематично та аргументовано.	Лекція; усне опитування; навчальна дискусія (за питаннями практичного заняття); виконання та захист презентації- доповіді; виконання та захист творчого завдання (есе), виконання творчих завдань у командах	Оцінювання усних відповідей здобувачів та виступів під час навчальної дискусії (за питаннями практичного заняття); оцінювання захисту презентації - доповіді та творчого завдання (есе); тестових завдань, розв'язування аналітичних задач, залікова робота.
ПРН13.	Критично оцінювати власну позицію та знання, порівнювати і перевіряти отримані результати.	Лекція; усне опитування; навчальна дискусія (за питаннями практичного заняття); виконання та захист презентації- доповіді; виконання та захист творчого завдання (есе).	Оцінювання усних відповідей здобувачів та виступів під час навчальної дискусії (за питаннями практичного заняття); оцінювання захисту презентації - доповіді та творчого завдання (есе); тестових завдань, розв'язування аналітичних задач, залікова робота.

ПРН14.	Уникати симуляцій, плагіату та інших виявів академічної недоброчесності у сфері професійної діяльності або навчання.	Лекція; усне опитування; навчальна дискусія (за питаннями практичного заняття); виконання та захист презентації- доповіді; виконання та захист творчого завдання (есе), кейси.	Оцінювання усних відповідей здобувачів та виступів під час навчальної дискусії (за питаннями практичного заняття); оцінювання захисту презентації - доповіді та творчого завдання (есе); тестових завдань, розв'язування аналітичних задач, залікова робота.
ПРН15.	Мати навички ведення інтелектуальних дискусій на засадах діалогу, відкритості й толерантності.	Лекція; усне опитування; навчальна дискусія (за питаннями практичного заняття); виконання та захист презентації- доповіді; виконання та захист творчого завдання (есе).	Оцінювання усних відповідей здобувачів та виступів під час навчальної дискусії (за питаннями практичного заняття); оцінювання захисту презентації - доповіді та творчого завдання (есе); тестових завдань, розв'язування аналітичних задач, залікова робота.
ПРН17.	Мати навички участі в наукових та прикладних дослідженнях у галузі філософії.	Лекція; усне опитування; навчальна дискусія (за питаннями практичного заняття); виконання та захист презентації- доповіді; виконання та захист творчого завдання (есе), кейси.	Оцінювання усних відповідей здобувачів та виступів під час навчальної дискусії (за питаннями практичного заняття); оцінювання захисту презентації - доповіді та творчого завдання (есе); тестових завдань, розв'язування аналітичних задач, залікова робота.

Замість виконання завдань (вивчення тем) можуть також додатково враховуватись такі види активностей здобувача:

- проходження тренінг-курсів чи дистанційних курсів з використання сучасних освітніх технологій на платформах Coursera, Prometheus тощо (за наявності відповідного документу про їх закінчення, надання копії викладачу);
- участь в майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, зустрічах з проблем використання сучасних освітніх технологій (з підготовкою есе, прес-релізу, інформаційного повідомлення тощо, що підтверджено навчальною програмою заходу чи відповідним сертифікатом);
- участь у науково-дослідних та прикладних дослідженнях з проблем використання сучасних освітніх технологій (в розробці анкетних форм, проведенні опитувань, підготовці та проведенні фокус-груп, обробці результатів дослідження, підготовці звіту, презентації результатів тощо, що підтверджується демонстрацією відповідних матеріалів).

8. Методи контролю

Підсумковий контроль засвоєння матеріалу здійснюється на заліку. Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахування оцінок засвоєння окремих розділів.

Засвоєння тем розділів (поточний контроль) здійснюється на практичних заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки здобувачів до виконання конкретної роботи. **Поточний контроль** і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- контроль та оцінювання активності роботи здобувача під час лекційних та практичних занять (групова дискусія, тренінгові завдання);
- контроль та оцінювання якості підготовки та розробки проєктних завдань в ході індивідуально / командної роботи студентів;
- контроль засвоєння теоретичного та практичного матеріалу;
- контроль та оцінювання вмінь вирішувати аналітичні та інші завдання;
- контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження та презентувати із застосуванням сучасних інформаційних технологій;
- оцінювання вмінь та навичок збирати та оброблювати дані.

Схема нарахування балів:

Самостійна робота +домашня контрольна		Залік	Сума
Приклади - 20	Контрольна робота - 40	40	100

40 балів студент отримує за:

-відмінно виконану роботу «Риторичне конструювання реальності» (приклад виконання див. на <http://dist.karazin.ua/uk>);

20 балів за роботу по написанню прикладів

(<https://www.youtube.com/playlist?list=PLo9UMekjzF143NI5PXNc4-1UrvIzCaivZ>)

Загальна максимальна сума балів за роботу в семестрі складає **60** балів.

Максимальна сума балів за залік складає **40** балів.

Максимальна кількість набраних балів по вивченню дисципліни складає **100** балів.

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на заліку студент на вимогу викладача залишає залік та одержує загальну нульову оцінку (0).

У разі настання / подовження дії **обставин непоборної сили** (в тому числі запровадження жорстких карантинних обмежень в умовах пандемії з заборонаю відвідування ЗВО, або обстрілів під час повномасштабного вторгнення) здобувачам вищої освіти денної та заочної форм навчання надається можливість скласти **залік в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle.**

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендоване методичне забезпечення

1. Методичне забезпечення

1. *Попова Н. В., Салтанов М. В. Риторика : навчально-методичний посібник / Н. В. Попова., М. В. Салтанов – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. – 80 с.*
2. *Попова Н.В. Риторика Навчально-методичний посібник Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна 2013 р. 44 стор.*
3. *Абрамович С. Риторика та гомілетика. — Чернівці, 1995. Аверинцев С. С. Риторика й истоки европейской литературной традиции.—М., 1996.*
4. *Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності. Стилістика та культура мови.—К., 1999.*
5. *Іванько І. В. Теофан Прокопович // Філософська думка. — 1970. — № 6. Качуровський І. Основи аналізу мовних форм (стилістика). Фігури і тропи.—К., 1995.*
6. *Абрамович С.Д., Чикарькова М.Ю. Риторика. –Л., 2001.*
7. *Коваленко С.М. Сучасна риторика: Навчально-практичний посібник. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 184 с.*
8. *Колотилова Н.А. Риторика. Навч. посібник. – К.:Центр учбової літератури, 2007 – 232 с.*
9. *Мацько Л. І. Риторика : [навчальний посібник] / Л. І. Мацько, О. М. Мацько. – К. : Вища школа, 2003. – 311 с.*

2. Рекомендована література

Базова

1. *Aristoteles. De arte poetica / Ed. W. Christ. — Lipsiae, 1898. — 48 S. 227.*
2. *Aristoteles. Ars rhetorica / Ed. A. Roemer. — Lipsiae, 1923. — 246 S.*
3. *Спанатій Л.С. Ораторське мистецтво. – Миколаїв, 1999.*
4. *Хижняк З.І. Києво-Могилянська академія. – М., 1970.*

Допоміжна

1. *Ченіга І. П. Ораторське мистецтво на Україні в XVII—XIX ст. // Укр. мова і л-р-вшк.— 1989.—№ 10.*
2. *Чмут Т. К. Культура спілкування. —Хмельницький, 1999.*

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Національна бібліотека України імені В.В. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського www.dnrb.gov.ua/
3. Бібліотека українських підручників <http://pidruchniki.ws>

4. <http://dist.karazin.ua/uk>

11. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непереборної сили (в тому числі запровадження карантинних обмежень через пандемію)

В умовах дії карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

- дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття;
- дистанційно на платформі Moodle проводяться практичні (семінарські), індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи;
- аудиторно (за затвердженим розкладом занять) проводяться 10% практичних та семінарських занять у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.

В умовах дії форс-мажорних обмежень освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборотою відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти екзамен в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі.